

3-MAVZU: HOKIM YORDAMCHISINING MAHALLADA JINOYAT QILISHGA MOYILLIGI BOR OG'IR AHVOLDAGI AHOLO BILAN "IJTIMOIY PROFILAKTIKA" TAMOYILI ASOSIDA ISHLASH BO'YICHA FAOLIYATI

Reja:

3.1. Hokim yordamchisi faoliyatining ustuvor yo'nalishlari va asosiy vazifalari

3.2. Jinoyat qilishga moyilligi bor og'ir ahvoldagi aholi bilan "ijtimoiy profilaktika" tamoyili asosidagi ishslash

3.3. Hokim yordamchisining jinoyat qilishga moyilligi bor og'ir ahvoldagi aholi bilan "ijtimoiy profilaktika" tamoyili asosida ishslash bo'yicha vazifa hamda vakolatlari

3.1. Hokim yordamchisi faoliyatining ustuvor yo'nalishlari va asosiy vazifalari

O'zbekiston Respublikasi Prezidentining "**Mahallada tadbirkorlikni rivojlantirish, aholi bandligini ta'minlash va kambag'allikni qisqartirish masalalari bo'yicha hokim yordamchilar faoliyatini tashkil etish chora-tadbirlari to'g'risida**" **2021-yil 3-dekabrdagi PQ-31-son qarori** bilan hokim yordamchisi lavozimi joriy etildi.

O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining 2025-yil 1-dekabrdagi "Jamoat tartibini saqlash, jamoat xavfsizligini ta'minlash va huquqbuzarliklar profilaktikasi sohasidagi Hukumat qarorlarini

tizimlashtirish to'g'risida"gi №754-son qarori asosida "mahalla yettiligi" xususan, hokim yordamchisining boshqa davlat organlari va tashkilotlari o'rtasida o'zaro hamkorlik mexanizmlarini belgilandi.

O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Shavkat Mirziyoyev raisligida 2025-yilning 14-oktabr kuni mahalla tizimini yanada takomillashtirish va

joylarda ishlarni samarali tashkil etish masalalari yuzasidan videoselektor yig‘ilishi bo‘lib o‘tdi. Mazkur yig‘ilishda hokim yordamchi faoliyatiga oid bir qator o‘zgarishlar kiritilishi belgilab qo‘yildi. Jumladan, mahallalarga 2 ming kvadrat metrgacha bo‘sh davlat obyektlarini auksionga chiqarish vakolati berilgan. Endilikda hokim yordamchisi bo‘sh turgan 5 ming kvadratgacha bo‘lgan davlat mulkini auksionga chiqarishi mumkin bo‘ladi. Sotuvdan tushgan mablag‘ning 70 foizi mahallaning o‘zida qoladi va infratuzilmaga sarflanadi.

Shu bilan birga, mahalla binolarini zamonaviy servis obyektiga aylantirish uchun tadbirkorlarga qo‘srimcha yengilliklar beriladi.

Hokim yordamchilari faoliyatining ustuvor yo‘nalishlari quyidagilar hisoblanadi:

a) mahallalarning **“O’sish nuqtalari”ni** (ixtisoslashuv yo‘nalishlarini) aniqlash va tadbirkorlikni, shu jumladan, “drayver” loyihalarni amalga oshirishda tashabbuskorlarga ko‘maklashish va shu orqali iqtisodiy o‘sishni ta’minlash yo‘nalishida:

mahallalardagi xonadonlar, oilalar, aholi soni, yosh va gender tarkibi, band bo‘lganlar va ishsizlar soni, ularning mutaxassisliklari va kasb malakasi, mahalla faollari, maktabgacha ta’lim, umumiyo‘rta va o‘rta maxsus ta’lim, professional ta’lim va oliy ta’lim muassasalari, yer maydoni, tomorqa yerlar, bo‘sh bino va inshootlar, infratuzilma obyektlari (gaz, elektr energiyasi, ichimlik va oqova suv tizimlari, yo‘l), tadbirkorlar soni va ularning faoliyat turi to‘g‘risidagi ma’lumotlarni o‘z ichiga qamrab olgan mahallaning pasportini ishlab chiqishda ishtirok etish;

mahallalardagi mavjud imkoniyatlar, xomashyo resurslari, infratuzilma holati, ishchi kuchining ixtisoslashuvi va sifatidan kelib chiqqan holda har bir mahallani rivojlantirish yo‘nalishlarini ishlab chiqish;

mahallalarni rivojlantirish yo‘nalishlaridan kelib chiqib ularning ixtisoslashuvini aniqlash va “drayver” loyihalar ro‘yxatini shakllantirish;

mahallalarda ishlab chiqarish infratuzilmasini rivojlantirish yo‘nalishlarini belgilash;

mahallani o‘rganish va tahlil qilish natijasida uni o‘rta va qisqa muddatda rivojlantirish bo‘yicha “yo‘l xaritasi”ni ishlab chiqish;

b) mahallaning ixtisoslashuvidan kelib chiqib aholining **kambag‘al qatlami daromadini** oshirishga

safarbar etish, “**mahallabay**” ishslash tizimi orqali kambag‘al aholi bilan manzilli ishslash yo‘llari samaradorligini oshirish yo‘nalishida:

oilalarning daromad manbalarini, shu jumladan, tomorqa yerlardan foydalanish hamda

daromadli mehnatga bo‘lgan intilishi va ehtiyojlarini “**xonadonbay**” o‘rganish;

aholini **kambag‘allikdan chiqarish dasturlarini shakllantirish va ularning ijrosini** tashkil etish;

mahalladagi ish bilan band bo‘lmanan aholining tadbirkorlik va doimiy daromad keltiruvchi faoliyat bilan shug‘ullanishini yo‘lga qo‘yish maqsadida ularga issiqxona qurish, tomorqasini sug‘orish uchun vertikal sug‘orish quduqlarini burg‘ilash, qishloq xo‘jaligi kooperativiga a’zo bo‘lish, asbob-uskuna va mehnat qurollarini xarid qilish, bino va inshootning ijara to‘lovi hamda kasb-hunar va tadbirkorlikka o‘qishi uchun subsidiyalar olishda tavsiya berish;

tadbirkorlik faoliyati bilan shug‘ullanish istagini bildirgan ahолига oilaviy tadbirkorlikni rivojlantirish dasturlari doirasida **kreditlar ajratish hamda tadbirkorlik faoliyatini** yo‘lga qo‘yishda har tomonlama amaliy yordam ko‘rsatish;

tadbirkorlik ishchi kuchiga talab yuqori bo‘lgan sohalarda yangi ish o‘rinlarini yaratish hamda fuqarolarning

o‘zini o‘zi band qilishiga yoki yangi biznes g‘oyalarini amalga oshirishga ko‘maklashish;

ustoz-shogird an'anasi asosida band bo‘lmagan aholini ular yashayotgan mahallada faoliyat ko‘rsatayotgan korxonalar hamda hunarmandlarga biriktirish;

xonadonlarda va mahalliy tadbirkorlar tomonidan ishlab chiqarilayotgan mahsulotlar turlari, sifati va hajmini oshirish maqsadida tegishli soha mutaxassislarini jalg qilish;

tadbirkorlik subyektlarining mavjud muammolarini tezkorlik bilan hal etish va ularning faoliyatini kengaytirish uchun zarur choralarini ko‘rish;

v) har bir mahalla infratuzilmasini shakllantirishning ustuvor yo‘nalishlarini aniqlash, **davlat tasarrufidagi infratuzilma obyektlari, yer uchastkalari, bo‘sh turgan obyektlardan davlat-xususiy** sheriklik asosida samarali foydalanish yo‘nalishida:

mahalla hududida, shu jumladan, davlat-xususiy sheriklik asosida sport va madaniy inshootlar, ijodiy klublar, bandlikka ko‘maklashish va o‘qitish markazlari kabi infratuzilmani yaratishni nazarda tutuvchi loyihalarni aniqlash;

mahalla hududidagi infratuzilmani davlat-xususiy sheriklik loyihasi bilan rivojlantirishga qaratilgan maqsadli va manzilli dasturlarni ishlab chiqish va amalga oshirishda ishtirok etish;

mahalliy ijro etuvchi hokimiyat organlari bilan birlashtirishda davlat-xususiy sheriklik to‘g‘risidagi bitim asosida amalga oshirilishi mo‘ljallanayotgan istiqbolli loyihalarni, yer uchastkalarini tegishli hududning ehtiyojlarini hamda salohiyatini inobatga olgan holda o‘rganish;

mahalla hududida infratuzilma obyektlarini yaratish maqsadida davlat-xususiy sheriklik asosida ishlash uchun tadbirkorlarni jalg qilish choralarini ko‘rish;

davlat-xususiy sheriklik loyihasini amalga oshirishda aniqlangan qonun buzilishi holatlari bo‘yicha huquqni muhofaza qilish organlariga xabar berish;

g) “**Temir daftar**”, “**Ayollar daftari**” va “**Yoshlar daftari**”ga kiritilgan fuqarolarning muammolarini o‘rganib, ularga aniq yo‘nalishlar (kasb-hunar va tadbirkorlikka o‘qitish, tadbirkorlikka va o‘zini o‘zi band qilish faoliyatiga jalg etish) bo‘yicha manzilli ko‘maklashish yo‘nalishida:

band bo‘lмаган ахолинг, хусусан, юшлар ва хотин-қизларнинг касб-хунар ва тадбиркорлик ко‘никмаларига о‘ргатиш билан боб‘лиқ талабини аниqlash;

mahalladagi mavjud bo‘sh ish o‘rinlarini hamda xo‘jalik yurituvchi subyektlarning mavsumiy ishchilarga bo‘lgan talabini аниqlash orqali ishsizlarni, birinchi navbatda, “Temir daftar”, “Ayollar daftari” va “Yoshlar daftari”ga kiritilgan fuqarolarni bo‘sh ish o‘rinlariga joylashtirish hamda haq to‘lanadigan jamoat ishlariga jalg qilish;

mahallalardagi band bo‘lмаган ахолини касб-хунар ва тадбиркорлик ко‘никмаларига о‘ргатишни ташкіл etish orqali ularning bandligiga ko‘maklashish;

ijtimoiy muhofazaga muhtoj aholi qatlamlarini har tomonlama qo‘llab-quvvatlash, ularga munosib turmush sharoitlari yaratish bo‘yicha aniq manzilli choralarni amalga oshirish.

3.2. Jinoyat qilishga moyilligi bor og‘ir ahvoldagi aholi bilan “ijtimoiy profilaktika” tamoyili asosidagi ishlar

Ijtimoiy profilaktika – bu jamiyatdagi ijtimoiy, iqtisodiy, psixologik, pedagogik, huquqiy va boshqa muammolar yuzaga kelishining oldini olish, shuningdek bunday muammolar yuzaga kelganda ularni hal etish orqali huquqbazarliklarning sabablari va ularning sodir etilishiga imkon bergen shart-sharoitlarni bartaraf etishga qaratilgan ijtimoiy-iqtisodiy, tashkiliy, huquqiy, psixologik va tibbiy chora-tadbirlar tizimi.

Tibbiy-ijtimoiy – insonning **jismoniy** va **ijtimoiy salomatligini** maqbul darajada saqlash uchun zarur shart-sharoitlarni yaratishga qaratilgan. Bularga tibbiy va ijtimoiy ta’lim, sog’lom turmush tarzini targ‘ib qilish, tibbiy va ijtimoiy homiylik va boshqalar kiradi.

*Tashkiliy-ma’muriy – ijtimoiy nazorat tizimini yaratish, tegishli huquqiy va qonunchilik bazasini ishlab chiqish, ijtimoiy profilaktika tadbirlarini amalga oshirish uchun organlar va muassasalar tizimini shakllantirish. Ushbu usullar guruhiga **ijtimoiy nazorat, ijtimoiy boshqaruv, ijtimoiy rejalashtirish** va boshqalar kiradi.*

*Huquqiy – ijtimoiy hayotning barcha sohalarida odamlarning xulq-atvori va faoliyatining tegishli huquqiy normalari va qoidalari ishlab chiqish, ushbu normalar va qoidalarning bajarilishini nazorat qilishning samarali tizimini yaratish. Ushbu usullar guruhiga **huquqiy ta’lim, huquqiy nazorat, huquqiy sanksiya** va boshqalar kiradi.*

Pedagogik – turli xil ijtimoiy subyektlar o‘rtasida e’tirof etilgan ijtimoiy qadriyatlar, me’yorlar, stereotiplar va ideallar tizimini shakllantirish, bilim darajasini oshirish va dunyoqarashini kengaytirish. Bunga ta’lim, tarbiya va ma’naviy-ma’rifiy usullar kiradi.

Iqtisodiy – insonning munosib turmush darajasini saqlashga va uning moddiy ehtiyojlarini qondirish uchun zarur shart-sharoitlarni yaratishga qaratilgan. Bunga iqtisodiy rag’batlantirish, iqtisodiy imtiyozlar va qo’llab-quvvatlash va boshqalar kiradi.

Siyosiy – jamiyatda siyosiy huquqlar, erkinliklar, qadriyatlar va istiqboldagi vazifalarni amalga oshirishning samarali tizimini yaratish, bu barcha ijtimoiy subyektlarga o‘z manfaatlarini ijtimoiy maqbul chegaralarda himoya qilishga imkon beradi. Ijtimoiy profilaktikaning ushbu usullarini amaliyotda qo’llashning samarasi, ijtimoiy profilaktika choralar tizimini ishlab chiqish va amalga oshirishda sezilarli darajada bo‘ladi.

*O‘zbekiston Respublikasi Ichki ishlar vazirligi, Kambag‘allikni qisqartirish va bandlik vazirligi, Yoshlar siyosati va sport vazirligining 2023 yil 30 martdagи “**Obod va xavfsiz mahalla**” tamoyili asosida respublika mahallalarida xavfsiz muhitni yaratish mexanizmlarini belgilash to‘g‘risidagi qo‘shma Qarori asosida tasdiqlangan Yo‘riqnomani*

muvofiq, Ijtimoiy profilaktika obyekti bo‘lgan shaxslar toifasiga quyidagilar kiradi:

- a) huquqbuzarlik sodir etish ehtimoli yuqori bo‘lgan yoki huquqbuzarlik sodir etishga moyil shaxslar;
- b) huquqbuzarlikdan jabrlanish ehtimoli yuqori bo‘lgan shaxslar.

3.3. Hokim yordamchisining jinoyat qilishga moyilligi bor og‘ir ahvoldagi aholi bilan “ijtimoiy profilaktika” tamoyili asosida ishlash bo‘yicha vazifa hamda vakolatlari

Hokim yordamchisining jinoyat qilishga moyilligi bor og‘ir ahvoldagi aholi bilan “**ijtimoiy profilaktika**” tamoyili asosida ishlash bo‘yicha vazifa va vakolatlari O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining **2021 yil 3 dekabrdagi**

PQ-31-son “Mahallada tadbirkorlikni rivojlantirish, aholi bandligini ta’minalash va kambag‘allikni qisqartirish masalalari bo‘yicha hokim yordamchilar faoliyatini tashkil etish chora-tadbirlari to‘g‘risida”gi Qarori va O‘zbekiston Respublikasi Ichki ishlar vazirligi, Kambag‘allikni qisqartirish va bandlik vazirligi, Yoshlar siyosati va sport vazirligining **2023 yil 30 martdagি “Obod va xavfsiz mahalla”** tamoyili asosida respublika mahallalarida xavfsiz muhitni yaratish mexanizmlarini belgilash to‘g‘risidagi qo‘shma Qarori asosida tasdiqlangan **“Obod va xavfsiz mahalla”** tamoyili asosida respublika mahallalarida xavfsiz muhitni yaratish yuzasidan chora-tadbirlarni amalga oshirish tartibi bo‘yicha Yo‘riqnomada mustahkamlangan.

*Ushbu hujjalarga asosan hokim yordamchisining jinoyat qilishga moyilligi bor og‘ir ahvoldagi aholi bilan “**ijtimoiy profilaktika**” tamoyili asosida ishlash bo‘yicha vazifalariga quyidagilar kiradi:*

1. Profilaktika inspektorining taqdimnomasiga asosan yakka tartibdagi profilaktik chora-tadbirlarni manzilli amalga oshirish (ko‘maklashish) hamda qobiliyati va kasbiy layoqatini o‘rganish uchun quyidagilarning ro‘yxatini shakllantiradi:

- bandligi ta’milanmagan mehnatga layoqatli bo‘lgan, shu jumladan doimiy daromad manbaiga eta bo‘lman shaxslar;**
- jazoni ijro etish muassasasidan ozod etilib, ijtimoiy moslashtirishga muhtoj bo‘lgan shaxslar;**

- turmushidan ajrashib, ijtimoiy-iqtisodiy og‘ir ahvolga tushib qolgan ayollar.

2. *Shakllantirilgan ro‘yxat asosida har bir shaxs bilan profilaktik suhbat o‘tkazib, xulq-atvori va turmush-tarzini o‘rganadi hamda dalolatnama tuzadi va ularning har biri bo‘yicha alohida yig‘majild yuritadi.*

O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI
JAMOAT XAVFSIZLIGI UNIVERSITETI

HOKIM YORDAMCHISINING MAHALLADA JINOYAT QILISHGA MOYILLIGI BOR OG‘IR AHVOLDAGI AHOLO BILAN “IJTIMOIY PROFILAKTIKA” TAMOYILI ASOSIDA ISHLASH BO‘YICHA FAOLIYATI

MAHALLADA JINOYAT QILISHGA MOYILLIGI BOR OG‘IR AHVOLDAGI AHOLO BILAN “IJTIMOIY PROFILAKTIKA” TAMOYILI ASOSIDA ISHLASH BO‘YICHA HOKIM YORDAMCHISINING O‘RNI VA AHAMIYATI

O‘QUV SAVOLLAR:

1. Hokim yordamchisi faoliyatining ustuvor yo‘nalishlari va asosiy vazifalari

2. Jinoyat qilishga moyilligi bor og‘ir ahvoldagi aholi bilan “ijtimoiy profilaktika” tamoyili asosidagi ishlarni

3. Hokim yordamchisining jinoyat qilishga moyilligi bor og‘ir ahvoldagi aholi bilan “ijtimoiy profilaktika” tamoyili asosida ishlash bo‘yicha vazifa hamda vakolatlari

2025-YILNI MAMLAKATIMIZDA
“ATROF-MUHITNI ASRASH VA “YASHIL”
IQTISODIYOT YILI”
DEB E’LON QILINDI.

Yangi yilda biznes uchun yanada keng imkoniyatlar yaratiladi. Xususiy mulk daxlsizligini ta’minlash, xorijiy investitsiyalarni faol jalb etish ishlarini qat’iy davom ettiramiz. Ijtimoiy sohalar, ish haqi, pensiya va stipendiyalar, nafaqalar miqdorini oshirish e’tiborimiz markazida bo’ladi.

Farzandlarimizning zamonaviy bilim va kasb-hunar egalari, barkamol bo’lib tarbiya topishlari uchun bor kuch va imkoniyatlarimizni safarbar etamiz. Ilm-fan, ta’lim, sog’liqni saqlash, madaniyat va san’at, sport sohalariga e’tibor yanada kuchaytiriladi. Muhtaram faxriyalarimiz, xotin-qizlar va yoshlarga g’amxo’rlik qilish, ijtimoiy himoya samarasini oshirish ustuvor vazifamiz bo’lib qoladi.

Hokim yordamchisining asosiy vazifalari quyidagilar:

mahalladagi ishsiz aholini ish bilan ta’minlash, ularga doimiy daromad manbaini yaratishga ko’maklashish uchun ustuvor ravishda mahalladagi muvaffaqiyatga erishgan tadbirkorlik subyektlari bilan hamkorlikda faoliyatini olib boradi;

respublika vakillari bilan birgalikda o’ziga biriktirilgan mahallani rivojlantirish bo’yicha “Yo’l xaritasi”ni ishlab chiqadi va ijrosini ta’minlaydi;

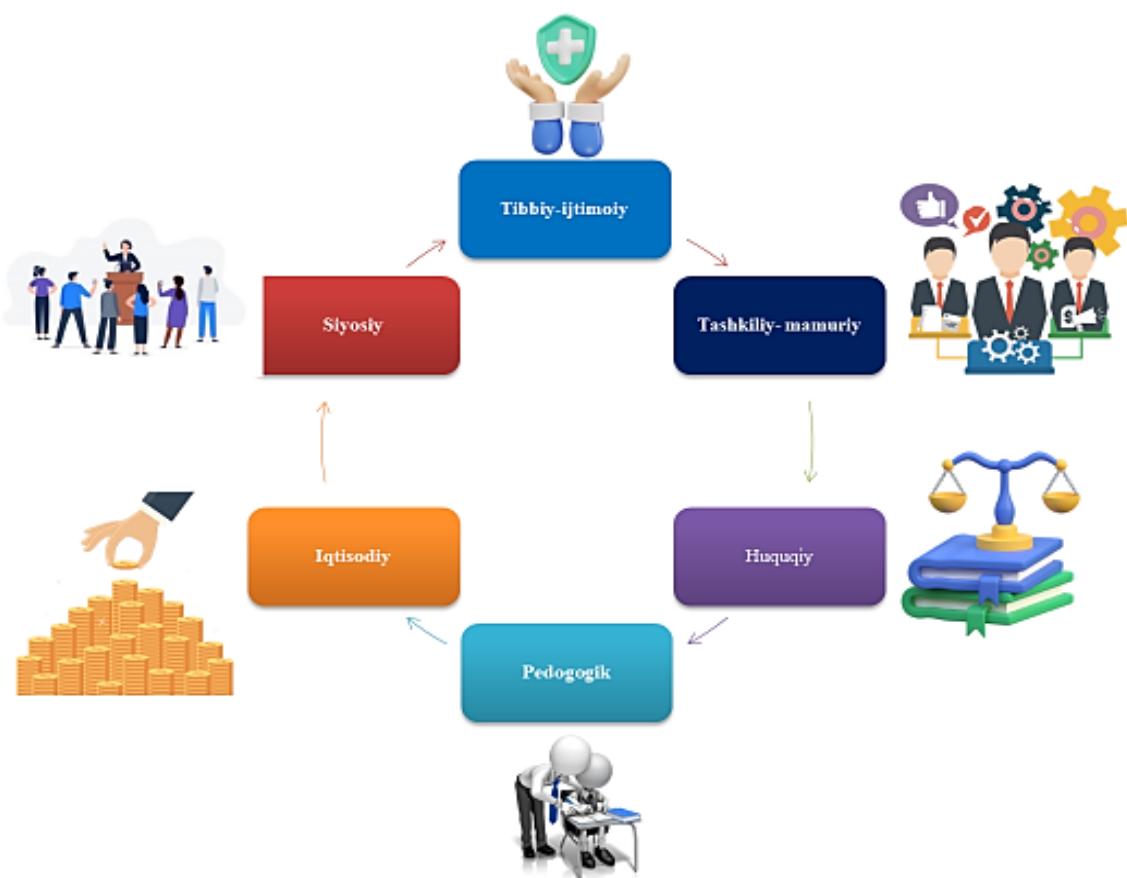

ajratilayotgan resurslardan samarali foydalanish yuzasidan doimiy monitoringni amalga oshiradi;

•amalga oshirilgan ishlar natijadorligi yuzasidan tuman (shahar) hokimining moliya-iqtisodiyot va kambag’allikni qisqartirish masalalari bo’yicha birinchi o’rinbosari bilan birgalikda doimiy ravishda hokimga hisobot berib boradi.

Ijtimoiy profilaktika – bu jamiyatdagи ijtimoiy, iqtisodiy, psixologik, pedagogik, huquqiy va boshqa muammolar yuzaga kelishining oldini olish, shuningdek bunday muammolar yuzaga kelganda ularni hal etish orqali huquqbazarliklarning sabablari va ularning sodir etilishiga imkon bergan shart-sharoitlarni bartaraf etishga qaratilgan ijtimoiy-iqtisodiy, tashkiliy, huquqiy, psixologik va tibbiy chora-tadbirlar tizimi.

Huquqbezarlik sodir etish ehtimoli yuqori bo'lgan yoki huquqbezarlik sodir etishga moyil shaxslar:

 <ul style="list-style-type: none"> • bandligi ta'minlanmagan mehnatga layoqatli bo'lgan, shu jumladan doimiy daromad manbaiga ega bo'lmagan shaxslar; 	 <ul style="list-style-type: none"> • farzand tarbiyasiga befarq munosabatda bo'layotgan ottonalar yoki ulaming o'mini bosuvchi shaxslar; 	 <ul style="list-style-type: none"> • alkogolni, shuningdek psixotrop moddalarni va kishining aql-irodasiga kuchli ta'sir etuvchi boshqa moddalarni suiste'mol qiluvchi (me'yordan ortiq ichuvchi) xotinqizlar va yoshlar;
 <ul style="list-style-type: none"> • qimor va tavakkalchilikka asoslangan o'yinlarga ruju qo'ygan yoshlar; 	 <ul style="list-style-type: none"> • nizoli oilalar a'zolari (umumiy ro'zg'or asosida yashovchilar); 	 <ul style="list-style-type: none"> • jazoni ijro etish muassasasidan ozod etilib, ijtimoiy moslashtirishga muhtoj bo'lgan shaxslar;
 <ul style="list-style-type: none"> • uzoq vaqt davomida o'zaro nizo va adovatda bo'lib kelayotgan shaxslar (qo'shmlar, qarindoshlar va boshqa shaxslar); 	 <ul style="list-style-type: none"> • nazoratsiz va qarovsiz qolgan 14 dan 18 yoshgacha bo'lgan voyaga yetmaganlar; 	 <ul style="list-style-type: none"> • turmushidan ajrashib, ijtimoiy-iqtisodiy og'ir ahvolga tushib qolgan ayollar;
 <ul style="list-style-type: none"> • g'ayriijtimoiy xulq-atvorli yoshlar 		

Huquqbezarlikdan jabrlanish ehtimoli yuqori bo'lgan shaxslar

 <ul style="list-style-type: none"> • yolg'iz yashovchi ayollar va qariyalar; 	 <ul style="list-style-type: none"> • qonuniy nigohsiz yashovchi shaxslar;
 <ul style="list-style-type: none"> • sudxo'rlik bilan shug'ullanuvchi shaxslar; 	 <ul style="list-style-type: none"> • g'ayriijtimoiy xulq-atvorli xotin-qizlar.

Jazoni ijro etish muassasasidan ozod etilib, ijtimoiy moslashtirishga muhtoj bo‘lgan shaxslarga ko‘mak berish uchun quyidagilarni amalga oshiradi:

“dastlabki ijtimoiy-moddiy yordam paketi”ni berish bo‘yicha zaruriy chora-tadbirlarni amalga oshiradi;

- tashkil etiladigan mehnat yarmarkalarida ishtiroy etishini ta’minlaydi;

- kasb-hunar va tadbirkorlikka o‘rgatuvchi o‘quv markazlariga yuboradi;

- haq to‘lanadigan jamoat ishlariga jalg qiladi;

- dasturlar doirasida kreditlar olishga ko‘maklashadi;

- tadbirkorlik faoliyati bilan mustaqil shug‘ullanish tajribasiga ega bo‘limganlarni o‘z faoliyatini yo‘lga qo‘yishi uchun mahalladagi yetakchi tadbirkorlarga biriktiradi;

- tomorqalaridan samarali foydalanishni tashkil etish, uy sharoitida dehqonchilik, chorvachilik va boshqa shu kabi faoliyat turlarini yo‘lga qo‘yishga ko‘maklashadi;

- tadbirkorlik va doimiy daromad keltiruvchi faoliyat bilan shug‘ullanishi uchun qonunchilikda belgilangan tartibda subsidiyalar olishda yordam ko‘rsatadi;

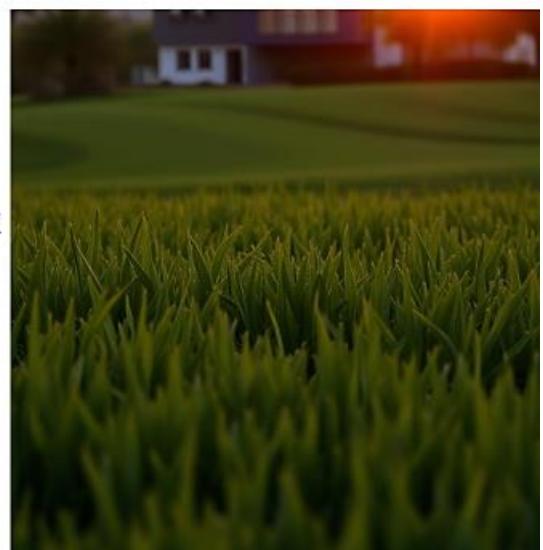
- kichik intensiv bog‘dorchilik va dehqonchilik bilan shug‘ullanishi uchun yer maydoni ajratish maqsadida tavsyanoma beradi.

Turmushidan ajrashib ijtimoiy og‘ir ahvolga tushib qolgan ayollarni ijtimoiy moslashtirish uchun quyidagilarni amalga oshiradi:

- tashkil etiladigan mehnat yarmarkalarida ishtiroy etishini ta’minlaydi;
- kasb-hunar va tadbirkorlikka o‘rgatuvchi o‘quv markazlariga yuboradi, haq to‘lanadigan jamoat ishlariiga jalb qiladi;
- dasturlar doirasida kreditlar olishga ko‘maklashadi;
- tadbirkorlik faoliyati bilan mustaqil shug‘ullanish tajribasiga ega bo‘lmaganlarni o‘z faoliyatini yo‘iga qo‘yishi uchun mahalladagi yetakchi tadbirkorlarga birkitiradi;
- tomonqalaridan samarali foydalaniishi tashkil etish, uy sharoitida dehqonchilik, choyvachilik va boshqa shu kabi faoliyat turilarini yo‘iga qo‘yishga ko‘maklashadi;
- tadbirkorlik va doimiy daromad keldiruvchi faoliyat bilan shug‘ullanishi uchun qonunchilikda belgilangan tartibda subsidiyalar olishda yordam kursatadi;
- kichik intensiv bog‘dorchilik va dehqonchilik bilan shug‘ullanishi uchun yer maydoni ajratish maqsadida tavsiyanoma beradi.

Bandligi ta’minlanmagan yoki doimiy daromad manbaiga ega bulmagan ishsiz fuqarolar bilan ijtimoiy profilaktika ishlarini tashkil etish hokim yordamchilari qo‘yidagilarga mas’uldirlar:

**1. Tadbirkorlik faoliyati bilan
shug‘ullanishga jalb etish, bog‘dorchilik
va dehqonchilik bilan shug‘ullanish
uchun yer ajratish.**

**2. Imtiyozli kreditlar
olishda yordam berish,
tadbirkorlik faoliyatini
boslash uchun moliyaviy
resurslar bilan ta'minlash.**

**3. Ishsiz shaxslarni kasb-xunar
va tadbirkorlikka o'qitish hamda
bandligini ta'minlash**

O'qitish

Ishsiz shaxslarni kasb-hunar va tadbirkorlikka o'qitish. Bu ularni mehnat bozorida raqobatbardosh qilish imkonini beradi.

Bandligini ta'minlash

O'qitish dasturlaridan keyin ish bilan ta'minlash uchun ish joylarini tashkil etish, imkoniyatlar yaratish.

4. Xorijiy davlatlarda ishlashi uchun yuqori daromadli kasblarga uqitish, tayyorlash va yuborish

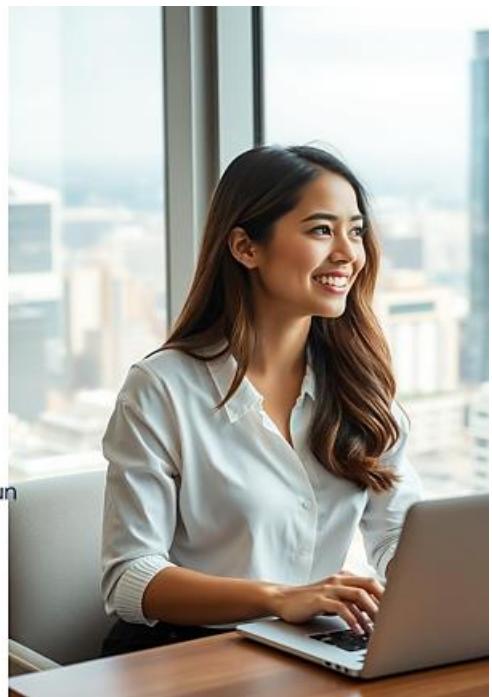
Yuqori daromadli kasblar

Xorijiy davlatlarda yuqori daromadli kasblarga tayyorlash. Bu ishsiz shaxslarga yuqori daromad olish imkonini beradi.

Davlatlarga yuborish

Rivojlangan Yevropa, Osiyo, Amerika davlatlariga yuborish uchun fuqarolar ro'yxatini shakllantirish.

**Ajrim yoqasiga kelib qolgan va nizoli oilalar bilan
“xonadonbay” va “oilaboy” ijtimoiy
profilaktika ishlarini tashkil etishda hokim
yordamchilari suhbat natijasiga ko'ra, ularning
daromad manbalarini ko'paytirish masalasini hal
etish lozim**

Bandlik

Ishsiz a'zolarni ishga joylashtirish uchun yordam berish. Jamoat ishlariga jalb etish.

Tadbirkorlik

Tadbirkorlik faoliyatini boshlash uchun kreditlar, grantlar va boshqa imkoniyatlarni taqdim etish.

Hunarmandchilik

Hunarmandchilik va kasanachilik faoliyatini rivojlantirish uchun yordam berish, mahorat darslarini tashkil etish.

Ijtimoiy profilaktikaning ahamiyati

Test savollari:

1. O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining “Mahallada tadbirkorlikni rivojlantirish, aholi bandligini ta’minlash va kambag‘allikni qisqartirish masalalari bo‘yicha hokim yordamchilari faoliyatini tashkil etish chora-tadbirlari to‘g‘risida”gi PQ-31-sonli Qarori qachon qabul qilingan?

- A) 2022 yil 19 dekabrida;
- B) 2021 yil 18 yanvarida;
- C) *2021 yil 3 dekabrdagi;
- D) 2023 yil 22 noyabrida.

2. Ijtimoiy profilaktika deganda nimani tushunasiz?

A) *jamiyatdagi ijtimoiy, iqtisodiy, psixologik, pedagogik, huquqiy va boshqa muammolar yuzaga kelishining oldini olish, shuningdek bunday muammolar yuzaga kelganda ularni hal etish orqali huquqbuzarliklarning sabablari va ularning sodir etilishiga imkon bergen shart-sharoitlarni bartaraf etishga qaratilgan ijtimoiy-iqtisodiy, tashkiliy, huquqiy, psixologik va tibbiy chora-tadbirlar tizimi.

B) Bularga tibbiy va ijtimoiy ta’lim, sog‘lom turmush tarzini targ‘ib qilish, tibbiy va ijtimoiy homiylik va boshqalar kiradi.

C) ijtimoiy nazorat tizimini yaratish, tegishli huquqiy va qonunchilik bazasini ishlab chiqish, ijtimoiy profilaktika tadbirlarini amalga oshirish uchun organlar va muassasalar tizimini shakllantirish. Ushbu usullar guruhiga ijtimoiy nazorat, ijtimoiy boshqaruv, ijtimoiy rejalashtirish va boshqalar kiradi.

D) ijtimoiy hayotning barcha sohalarida odamlarning xulq-atvori va faoliyatining tegishli huquqiy normalari va qoidalarini ishlab chiqish, ushbu normalar va qoidalarning bajarilishini nazorat qilishning samarali tizimini yaratish. Ushbu usullar guruhiga huquqiy ta’lim, huquqiy nazorat, huquqiy sinksiya va boshqalar kiradi.

3. Hokim yordamchilari faoliyatining ustuvor yo‘nalishlari ko‘rsating.

A) mahallalar “o‘sish nuqtalari”ni (ixtisoslashuv yo‘nalishlarini) aniqlash va tadbirkorlikni, shu jumladan, “drayver” loyihalarni amalga

oshirishda tashabbuskorlarga ko‘maklashish va shu orqali iqtisodiy o‘sishni ta’minlash;

B) mahallaning ixtisoslashuvidan kelib chiqib aholining kambag‘al qatlami daromadini oshirishga safarbar etish, “mahallabay” ishlash tizimi orqali kambag‘al aholi bilan manzilli ishlash yo‘llari samaradorligini oshirish.

C) har bir mahalla infratuzilmasini shakllantirishning ustuvor yo‘nalishlarini aniqlash, davlat tasarrufidagi infratuzilma obyektlari, yer uchastkalari, bo‘sh turgan obyektlardan davlat-xususiy sheriklik asosida samarali foydalanish

D) *Barcha javoblar to‘g‘ri

4. Hokim yordamchisining asosiy vazifalari to‘g‘ri ko‘rsatilgan qatorni belgilang.

A) mahalladagi ishsiz aholini ish bilan ta’minlash, ularga doimiy daromad manbaini yaratishga ko‘maklashish uchun ustuvor ravishda mahalladagi muvaffaqiyatga erishgan tadbirkorlik subyektlari bilan hamkorlikda faoliyatini olib boradi

B) respublika vakillari bilan bиргаликда о‘зига бирктирилган mahallani rivojlantirish bo‘yicha “Yo‘l xaritasi”ni ishlab chiqadi va ijrosini ta’minlaydi, ajratilayotgan resurslardan samarali foydalanish yuzasidan doimiy monitoringni amalga oshiradi

C) amalga oshirilgan ishlar natijadorligi yuzasidan tuman (shahar) hokimining moliya-iqtisodiyot va kambag‘allikni qisqartirish masalalari bo‘yicha birinchi o‘rnbosari bilan bиргаликда doimiy ravishda hokimga hisobot berib boradi.

D) *Barcha javoblar to‘g‘ri

5. O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining 2025 yil 3 yanvardagi “2025 yilda respublika mahallalarida xavfsiz muhitni yaratish va huquqbazarliklarning barvaqt oldini olish tizimi samaradorligini yanada oshirish bo‘yicha chora-tadbirlar to‘g‘risida”gi PQ-1-sonli qarorida belgilangan asosiy maqsad nimalardan iborat?

A) *mas’ul davlat organlari va tashkilotlarining respublika mahallalarida huquqburzaliklar profilaktikasi sohasidagi faoliyatini 2025 yilda sifat jihatdan yangi bosqichga olib chiqish;

B) 2025 yilda belgilangan reja asosida hokim yordamchilarini malakasini oshirishdan iborat;

C) aholining huquqiy ongi, ijtimoiy faolligi va fuqarolik mas’uliyatini oshirish, jinoyat sodir etilishiga sabab bo‘lishi mumkin bo‘lgan ijtimoiy muammolarni hal etishga jamoatchilik vakillari, nurniyalar va mahalla faollarini keng jalb etib borish;

D) mahallalar jamoat joylari va yashash xonadonlarida xavfsizlikni yaratish, fuqarolar hayoti, sog‘lig‘i va mol-mulkiga har qanday tajovuzlarning oldini olish maqsadida huquqburzaliklar profilaktikasiga zamonaviy raqamli texnologiyalar va texnik vositalarni keng joriy etish.

6. Hokim yordamchi faoliyatini kim tomonidan baholanadi?

A) hokim tomonidan;

B) *mahalla raisi tomonidan;

C) mahalla yettiligi tomonidan

D) profilaktika katta inspektori tomonidan.

7. Hokim yordamchisi faoliyatini eng muhim samaradorlik ko‘rsatkichlari (KPI) bo‘yicha baholash nima asosida amalga oshiriladi?

A) Prezident qarorida belgilangan mezonlar asosida;

B) *Vazirlar Mahkamasi qarorida belgilangan indikatorlar asosida;

C) Alovida belgilangan mezonlar asosida;

D) O‘z faoliyatidan kelib chiqqan holda belgilanadi.

8. Hokim yordamchisining asosiy vazifalari qaysi normativ-huquqiy hujjatda belgilab qo‘yilgan?

A) O‘zbekiston Respublikasi Prezidenti qarorida;

B) *Vazirlar Mahkamasi qarorida;

C) O‘zbekiston Respublikasi Oliy Majlisi qarorida;

D) To‘g‘ri javob yo‘q.

9. Hokim yordamchisining asosiy vazifalari noto‘g‘ri belgilangan qatorni ko‘rsating.

A) doimiy daromad manbaiga ega bo‘lmagan ishsiz aholini kasbhunar va tadbirkorlikka o‘qitish hamda ularning bandligini ta’minlash, aholining tadbirkorlik tashabbuslarini qo‘llab-quvvatlash, shu jumladan, kredit va subsidiyalar ajratilishida ko‘maklashish.

B) dehqon xo‘jaliklari bilan eksport qiluvchi, broker va qayta ishlovchi korxonalarining hamkorligini tashkil etish, mahallalarda mikroloyihalar manzilli dasturini shakllantirish va ularning amalga oshirilishiga ko‘maklashish;

C) *yoshlar bilan manzilli ishslash va ularning bandligini ta’minlash, ijtimoiy faol yoshlarni qo‘llab-quvvatlash, sog‘lom turmush tarzi va sportni ommalashtirish;

D) bo‘sh turgan bino va inshootlar hamda yer maydonlarini auksion savdolariga chiqarishda ko‘maklashish, kambag‘al oilalarning daromadini oshirish choralarini ko‘rish, mehnat migratsiyasiga chiqib ketgan yoki qaytib kelgan fuqarolar va ularning oila a’zolari bilan ishslash.

10. O‘zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining “Mahalla yettiligi” faoliyatini samarali tashkil etish hamda hokim yordamchisi, yoshlar yetakchisi, xotin-qizlar faoli, profilaktika inspektori, ijtimoiy xodim va soliq inspektori faoliyatini eng muhim samaradorlik ko‘rsatkichlari (KPI) bo‘yicha baholashda mahalla raisining ishtirokini ta’minlash chora-tadbirlari to‘g‘risida”gi 292-sonli qarori qachon qabul qilingan?

- A) *2024 yil 18 mayda;
- B) 2024 yil 23 dekabrda;
- C) 2023 yil 4 sentabrida;
- D) 2022 yil 30 noyabrida.

11. ““Obod va xavfsiz mahalla” tamoyili asosida mahallalarda ijtimoiy profilaktika tadbirlarini amalga oshirish tartibi to‘g‘risida”gi Nizom qachon tasdiqlangan?

- A) 2022 yil 20 mayda;
- B) 2023 yil 23 dekabrda;
- C) 2024 yil 4 sentabrida;
- D) *2024 yil 30 noyabrida.

12. Ijtimoiy profilaktika tadbirlarini amalga oshiruvchi subyektlar to‘g‘ri ko‘rsatilgan qatorni belgilang.

A) mehnat organi xodimi, tibbiyat xodimi, maktab direktori va maktab psixolog, inspektor-psixolog, ijtimoiy xodim, soliq inspektori;

B) *mahalla raisi, hokim yordamchisi, profilaktika inspektori, yoshlar yetakchisi, xotin-qizlar faoli, ijtimoiy xodim, soliq inspektori;

C) maktab direktori va maktab psixolog, profilaktika inspektori, yoshlar yetakchisi, xotin-qizlar faoli, ijtimoiy xodim, soliq inspektori;

D) inspektor-psixolog, hokim yordamchisi, profilaktika inspektori, yoshlar yetakchisi, xotin-qizlar faoli, ijtimoiy xodim va soliq inspektori

13. Ijtimoiy profilaktika tadbirlarini amalga oshirishga ko‘maklashuvchi shaxslar deganda kimlarni tushunasiz?

A) maktab direktori va maktab psixolog, profilaktika inspektori, yoshlar yetakchisi, ijtimoiy xodim;

B) mahalla raisi, hokim yordamchisi, profilaktika inspektori, yoshlar yetakchisi, xotin-qizlar faoli;

C) *mehnat organi xodimi, tibbiyat xodimi, maktab direktori va maktab psixolog, inspektor-psixolog;

D) profilaktika inspektori, yoshlar yetakchisi, xotin-qizlar faoli, ijtimoiy xodim, soliq inspektori.

14. “E-ijtimoiy profilaktika” axborot tizimi nima?

A) *ijtimoiy profilaktika tadbirlarini amalga oshirishda ijtimoiy profilaktika tadbirlarini amalga oshiruvchi subyektlar o‘rtasida axborot almashish imkonini beradigan elektron tizim;

B) huquqbuzarlik sodir etish yoki undan jabrlanish ehtimoli yuqori bo‘lgan shaxslarga huquqiy, ijtimoiy, psixologik, tibbiy, pedagogik va boshqa turdagilardan yordamlar ko‘rsatishda amalga oshiriladigan tadbirlar elektron majmui;

C) o‘ziga nisbatan ijtimoiy profilaktika tadbirlari amalga oshiriladigan shaxslarning ijtimoiy muammolarini ro‘yxatdan o‘tkazadigan tizim;

D) ijtimoiy profilaktika obyektlariga nisbatan ijtimoiy profilaktika tadbirlarini amalga oshiruvchi subyektlar tomonidan ijtimoiy profilaktika jarayonida amalga oshiriladigan tadbirlar.

15. Profilaktika inspektori axborot tizimi orqali yuborgan ijtimoiy profilaktika obyektlari to‘g‘risidagi ma’lumotlarni ijtimoiy profilaktika tadbirlarini amalga oshiruvchi subyektlar qancha muddatda o‘rganib chiqadi?

- A) 5 ish kuni ;
- B) *3 ish kuni;
- C) 10 ish kuni;
- D) 15 ish kuni.

Mahallalarda ijtimoiy profilaktika tadbirlarini amalga oshirishda hokim yordamchisiga TAVSIYALAR

1. Mahalladagi ishsiz aholini ish bilan ta'minlash, ularga doimiy daromad manbaini yaratishga ko'maklashish uchun ustuvor ravishda mahalladagi muvaffaqiyatga erishgan tadbirkorlik subyektlari bilan hamkorlikda faoliyatini olib borish;
2. Respublika vakillari bilan birgalikda o'ziga biriktirilgan mahallani rivojlantirish bo'yicha "Yo'l xaritasi"ni ishlab chiqadi va ijrosini ta'minlash;
3. Ajratilayotgan resurslardan samarali foydalanish yuzasidan doimiy monitoringni amalga oshirish;
4. Amalga oshirilgan ishlar natijadorligi yuzasidan tuman (shahar) hokimining moliya-iqtisodiyot va kambag'allikni qisqartirish masalalari bo'yicha birinchi o'rnbosari bilan birgalikda doimiy ravishda hokimga hisobot berib borish;
5. Band bo'limgan yoki doimiy daromad manbaiga ega bo'limgan ishsiz shaxslarni kasb-hunar va tadbirkorlikka o'qitish hamda bandligini ta'minlash choralarini ko'rish;
6. Profilaktika inspektoriga jazoni ijro etish muassasalaridan qaytgan va profilaktik hisobda turgan shaxslarni kasb-hunar va tadbirkorlikka o'qitish hamda bandligini ta'minlash bo'yicha zarur choralar ko'rlishida yordam berish;
7. Jazoni ijro etish muassasalaridan qaytgan va profilaktik hisobda turgan turmush tarzi, xulq-atvori, oilaviy sharoiti va kasbiy layoqati o'rganilgan xotin-qizlar bilan manzilli chora-tadbirlarni amalga oshirish, bu borada profilaktika inspektori bilan hamkorlikda bandligini ta'minlash choralarini ko'rish.

